

визначають особливості його художньої мови і художніх напрямків.

Висновки. Українська музична творчість виникла і збагачувалась одночасно з історичним розвитком українського народу. Вона є тією вихідною точкою, з якої починається історія культури українського народу. Обрядові пісні, пов'язані з святами, такими як колядки, щедрівки, гаївки, веснянки, купальську й ожинкові пісні, а також пісні, пов'язані з важливими подіями в житті людей.

Таким чином, проникнення в поетичний світ народних мелодій забезпечує засвоєння характерної для українського народу образно-емоційної та музично-естетичної системи сприймання героїчних образів, які впливають на формування духовного світу молодого покоління.

Література

1. Дроб'язко П.І. Українська національна школа: Витоки і сучасність / П.І.Дроб'язко // В.Ш., 1997. – С. 87-90.

2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори: В 5 т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.3. – С. 167.

М. Паранюк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І.Г. Барановська

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Реформування освіти у відповідності з концептуальними засадами «Нової української школи» спонукає педагогів до впровадження нових наукових підходів, інноваційних ідей та технологій виховання дітей у закладах освіти. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті зазначено, що естетичне виховання – це важлива складова духовно-культурного розвитку особистості, здійснення якої повинна забезпечити держава [1].

Виховання естетичних почуттів, смаків, потреб залишається актуальним в молодшому шкільному віці, оскільки, отримані дитиною у ранньому віці, знання, вміння та навички впливають на її подальший розвиток та життєтворчість. У сфері духовного життя, повсякденній праці, спілкування з мистецтвом і природою, побуті, міжособистісному спілкуванні – скрізь людина зіштовхується з естетичними явищами. Адже у житті прекрасне й не красиве, трагічне і комічне грають істотну роль. Краса приносить естетичну насолоду і задоволення, стимулює трудову активність, робить приємним наше буття. Почуття прекрасного зумовлює радість і оптимізм, духовно збагачує людину, спонукає її до навчання, натхненної праці і творчості.

Краса безумовно пов'язана з душею людини, її працею, поведінкою, мовою, зовнішністю. Творча душа людства, в тому числі й українського народу,

виготторила справжні шедеври виховання у дитини почуття прекрасного: від маминої колискової пісні до складних виготторів мистецтва. Бачити, чути, розуміти силу мистецтва та його краси людина вчиться протягом життя.

Природу феномену «естетичне виховання» вивчали філософи (Н. Бердяєв, Ю. Борєв, І. Зязюн та інші), соціологи (С. Комаров, В. Потапчик, О. Семашко). Вчені розглядали естетичне виховання як засіб соціалізації молодого покоління, залучення його до духовних і культурних цінностей суспільства. Психологи І. Бєх, М. Боришевський, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець вивчали психологічні аспекти формування естетичних почуттів, потреб, смаків дитини.

Проблема естетичного виховання дітей широко представлена у спадщині видатних педагогів та діячів освіти А. Макаренка, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського, П. Юркевича. Суттєвий внесок в сучасну теорію і практику естетичного виховання дітей внесли відомі вчені та педагогичні новатори: О. Альохін, О. Баян, Т. Комарова, Б. Ліхачов, Л. Масол, А. Щєрбо. Естетичне виховання, як цілеспрямована система заходів, покликана пробудити у душі кожної людини потяг до краси, захоплення перед прекрасним у всіх його проявах, яке дозволить йому творити світ. Науковці вважають, що починати прилучати дитину до творів мистецтва треба з раннього віку, впроваджуючи системний підхід, виховуючи її не як споглядальника і слухача, а як активного творця краси.

На початку 90-х років ХХ ст. теорія естетичного виховання дітей дошкільного віку збагачується результатами наукових досліджень, здійснених О. Ворожейкіною, В. Котляром, Н. Кириченко, Л. Макаренко, С. Науменко, Л. Шульгою та іншими. Помітною в цей час стає тенденція до оновлення змісту естетичного виховання в дитячому садку. Аналізуючи особливості естетичного виховання дітей дошкільного віку, вчені зосереджуються на таких проблемах: розвиток самоконтролю дітей в образотворчій діяльності (Т. Доронова); ігрові методи у навчанні дітей образотворчій діяльності (Г. Григор'єва, Н. Сулаєва, Р. Шмагало); ознайомлення дошкільників із творами живопису (Р. Чумічева). Незаперечною залишається думка, що введення дитини в світ краси і гармонії починається з формування естетичних почуттів, які є результатом переживань та внутрішнього ставлення дитини до того, що відбувається в її житті, до того, що вона пізнає, як діє.

Важливою педагогічною умовою виховання естетичного смаку є розвиток творчої мотивації молодших школярів. Мотив – це внутрішня рушійна сила, що спонукає людину до дії. Мотивація – це динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її спрямованість, організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби. На основі мотивації у дітей формуються глибокі та стійкі інтереси до творчої образотворчій діяльності. Успішна діяльність, яка пов'язана з інтересом, створює неначе «зону ближчого розвитку», зону підвищеної сенситивності для всіх впливів, котрі сприяють вихованню естетичного смаку та розвитку творчої особистості.

Дотримання умови розвитку творчої мотивації молодших школярів, шляхом створення позитивної атмосфери навчання орієнтує педагога на забезпечення такого характеру діалогової взаємодії на уроці образотворчого мистецтва, коли учні повністю позбавляються страху, побоювання за невдалі дії. Надто критичне ставлення до дій учня призводить до його художньо-творчої неспроможності, скутості та невпевненості. Страх сковує творчу ініціативу, не дає можливості розкритись художнім потенціям учня. На уроках мистецтва має панувати заохочення і підтримка найменших спроб учня до самостійних дій, до вираження власної думки, до висловлення свого судження. Основа досягнення створення позитивної атмосфери навчання на уроках мистецтва в початковій школі – щирість у взаємовідносинах. Лицемірство, навмисне захвалювання, удавана увага до учнів, до їх навчальних успіхів і художніх спроб може стати настільки руйнівним фактором, що відновлення позитивного фону занять виявиться недосяжним.

Як відомо, молодші школярі схильні до наслідування, тому вчитель повинен забезпечити їх зразками виконання мистецьких творів, вправ, творчих завдань. Цього можна досягти не тільки власним показом вчителя чи учнів, а й використовуючи аудіо, відео матеріали, влаштовуючи тематичні свята, виставки, презентації. Продуктивним стане навчальний процес, де обидві сторони – учитель і учні – не тільки налаштовані на творчість, а разом, спільно діють у цьому полі. Творчий навчальний діалог – умова, поза якою виховання естетичного смаку школярів різко гальмується. Діалогічна взаємодія на уроках образотворчого мистецтва реалізується в процесі забезпечення: художньо-емоційного контакту між педагогом і учнями в процесі навчання; максимальної активізації художньої ініціативи учнів; емпатійного усвідомлення учителем внутрішнього світу учнів.

Важливою умовою виховання естетичного смаку молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва є забезпечення пріоритету творчої діяльності. Окреслення цієї умови підкреслює значущість і першочерговість практичних форм засвоєння технік образотворчого мистецтва порівняно із теоретичним усвідомленням історії і закономірностей мистецької діяльності. Малювання, аплікація, ліплення дають змогу школяреві краще пізнати та розкрити себе, адже, вкладаючи у свій витвір певний зміст, дитина багато розповідає про себе, свій внутрішній світ, тобто виражає себе через художню творчість [4]. Потреба у практичному творчому самовираженні є особливою і обов'язковою якістю особистості, яка прагне відтворити свої почуття у взаємодії художнього образу із символами, лініями, кольором тощо.

Корисним у вихованні естетичного смаку є залучення дітей до активних спостережень за предметами та явищами навколишньої дійсності, обговорення художньо-творчих робіт учнів та мистецьких творів з метою формування навичок оцінних суджень, розвитку естетичних почуттів і виховання художнього смаку. Творчість дітей пов'язана із самостійною діяльністю, з умінням працювати з різним мистецьким матеріалом, використовувати наявні знання, навички. Саме тому на уроках образотворчого мистецтва в початковій

школі особливе місце має зайняти творча діяльність дітей. Вона цінується за те, що учні самі відкривають щось красиве та нове для себе в світі мистецтва.

Важливо пам'ятати, що молодші школярі прагнуть, щоб результати їх роботи були оцінені та помічені оточуючими. Найбільше вони реагують на оцінку вчителя, своїх товаришів, однокласників, батьків, братиків та сестричок. Завдання вчителя мистецтва полягає в тому, щоб не тільки навчити, а й надати можливість дітям проявити себе, продемонструвати свої вміння, навички в різних видах творчої діяльності. Доцільно проводити інтегровані мистецькі уроки: урок-вікторину, урок-подорож, урок-картинну галерею, урок-інтерв'ю, урок-театр, міні-виставки, міні-концерти в класі, родинні свята, зустрічі з художниками та майстрами, на яких кожен мав можливість долучитися до мистецтва, проявити себе, презентувати свої роботи та почути схвальну оцінку своїх досягнень.

Таким чином, естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Естетичний смак – здатність молодших школярів до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим до саморозвитку і самовиховання. Естетичний смак є своєрідним почуттям міри, вмінням знаходити необхідну достатність в особистому ставленні до світу культури і цінностей. Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього і зовнішнього, гармонія духу і соціальної поведінки, соціальної реалізації особистості. Виховання естетичного смаку молодших школярів залежить не тільки від педагогічних умов, створених на уроках мистецтва, але й спонукає вчителя до використання цікавих методів, прийомів, інтегрованих творчо-ігрових завдань.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2011. – № 18 (594). – С. 5– 39.
2. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І.В. Руденко. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
3. Сулаєва Н. Мистецька гра в початковій школі / Н. Сулаєва // Шлях освіти. – 2000. – №1. – С. 31.
4. Шмагало Р.Т. Образотворче мистецтво. 1-4 класи : програма для ЗОНЗ // Збірник програм ЗОНЗ / Р.Т. Шмагало, Ж.С. Марчук, І.Г. Вачкова, О.В.Чорний, М.В. Гнатюк. – К.: Вид. дім «Освіта», 2013.

**А. Перевертень,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник–канд. пед. наук, доцент І.Г. Барановська**

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ